

Aleg. 142.

Sprawozdanie

Komisji administracyjnej o wniosku pośła A. Jędrzejowicza
w sprawie konkurencyi kościelnej.

Wysoki Sejmie!

Żądanie zmiany ustawy konkurencyjnej jest uzasadnione i sprawa ta nie po raz pierwszy jest przedmiotem obrad w Wysokim Sejmie. W r. 1883 wybrana przez Sejm komisya konkurencyjna przedłożyła swój projekt, który proponując niektóre zmiany w obowiązującej dotąd ustawie z 15. Sierpnia 1866 musiał się liczyć z postanowieniami ustawy państwowej z dnia 7. maja 1874. Po przeprowadzonej w Wys. Sejmie ogólnej dyskusyi nad tym projektem zwrócony tenże został ponownie komisji do rozpatrzenia i zdania sprawy, tymczasem sesya sejmowa została zamknięta. Nowa komisya konkurencyjna w r. 1884 wybrana, wzięła pod rozwagę w toku ogólnej rozprawy wypowiedziane zdania, które jednomyślnie występowały przeciw obarezeniu gmin, nieraz ich siły przechodzącym ciężarem z powodu zwolnienia właścicieli obszarów dworskich w parafii dotyczącej niezamieszkałych od datków konkurencyjnych. Już wtenczas napotkano się z trudnościami wypływającymi z §. 35. ustawy państwowej z 7. maja 1874 i te stanęły na przeszkodzie usunięcia podniesionych wadliwości.

Jak wiadomo powołany §. 35. ustawy państwowej powiada: „ogół katolików tego samego obrządku w parafii mieszkających, stanowi gminę parafialną“ a konsekwentnie §. 36. orzeka, że w razie potrzeby należy na członków gminy parafialnej nałożyć podatki, t. j. datki konkurencyjne. Pomimo więc, że na podstawie §. 8. ustawy konkurencyjnej krajowej z 15. sierpnia 1866 powoływano do konkurencyi wszystkich posiadających w obrębie parafii majątek nieruchomy, to jednakże każdy w parafii niezamieszkały, w myśl jasnego postanowienia ustawy państwowej w drodze rekursu do Trybunału administracyjnego od tych ciężarów uwolniony był a w konsekwencji tego, cała należytość musiała być rozłożoną na gminę i ewentualnie na ten obszar dworski, którego właściciel jest w parafii zamieszkały.

Liczne w tym kierunku wydane jndykatury Trybunału administracyjnego ustaliły zasadę, do której się dziś władze polityczne stosują, a jakie to wywołuje rozjątrzenie w gminach, to każdemu z doświadczenia wiadome. Tysiące morgów w rękach najzamożniejszych właścicieli i znaczne majątki należące do obcokrajowców wolne są zupełnie od ciężarów konkurencyjnych a jednak na tych obszarach mieszkają tegoż właściciela oficjaliści i słudzy, którzy kościoła potrzebują. Słusznie też prawo kościelne postanawia, że tacy „forenses“ do pokrycia wydatków konkurencyjnych pociągani być mają.

Postanowienie §§. 35 i 36. ustawy państwowej nie da się niczem uzasadnić, bo chociaż do konkurencyi przyczyniają się osoby, to jednak w miarę opłaconego w parafii podatku stałego,

zaś podatek ten niszczy właściciel z majątku, bez względu czy w parafii mieszka lub nie mieszka; jak ta okoliczność nie mniejsza majątku jego, tak też nie powinien wpływać na uchylanie się od obowiązków względem kościoła.

Już w r. 1884 podnoszono, jakie z tego powodu powstać by musiało zamięszanie, jakie poziomu religijnego i moralnego obniżenie, jaka kościołów ruina i jaka dla społeczeństwa naszego szkoda! Powtarzając te słowa komisya administracyjna, nie więcej dodać nie potrzebuje, a uznając konieczność stanowczej i spiesznej reformy w tym kierunku, przychyła się w zupełności do postawionej przez wnioskodawcę rezolucyi.

Przy tej sposobności zwraca komisya uwagę na drugą rezolucyę podniesioną również w r. 1884, a mianowicie co do osób prawnych, która sprawą wnioskiem w mowie będącym objętą nie jest. Wówczas odczuło potrzebę domagania się niewątpliwej interpretacji §. 10. ustawy konkurencyjnej krajowej w tym duchu, że osoby prawne jak „skarb państwa, fundusz publiczny, stowarzyszenia lub gminy“ mające własność nieruchomą w obrębie, jakiej parafii mają się przyczyniać do opłat konkurencyjnych tak jak inni parafianie. Do uchwalenia odnośnej rezolucyi przyczyniły się sprzeczne dekreta Trybunału administracyjnego, jako też oświadczenie komisarza rządowego. dane w Sejmie przy rozprawie konkurencyjnej w r. 1884.

W odpowiedzi jaką udzielił c. k. Rząd w roku 1887 na powyższą rezolucyę czytamy „że w judykaturze Wys. c. k. Ministerstwa wyznań i oświaty, nznawaną jest moc obowiązująca §. 10. ustawy kościelno konkurencyjnej a wskutek tego obecnie nie zachodzi bezpośrednia konieczność podjęcia akcji ustawodawczej w tym kierunku“. Jestto wprawdzie zapewnienie, ale nie kategoryczne, a gdy nadto sprawa ta podniesioną została w r. 1892 na zjeździe Biskupów w Wiedniu, komisya administracyjna uważa za właściwe również tę drugą rezolucyę z r. 1887 powtórzyć i wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

Wzywa się c. k. Rząd o wyjednanie w drodze ustawodawczej zmiany ustawy państwowej z dnia 7. maja 1874 (Dz. n. p. Nr 50) w tym kierunku, aby:

a) mocą ustawy krajowej mogli być pociągani do konkurencyi kościelnej także katolicy odnośnego obrządku nie mieszkający w parafii, jeżeli w jej obrębie posiadają majątki nieruchome.

b) Obowiązek konkurencyi kościelnej osób prawnych w myśl §. 10. ustawy krajowej z 15. sierpnia 1866, nie ulegał żadnej wątpliwości.

Zastępca Przewodniczącego
Koziebrodzki.

Sprawozdawca
Adam Jędrzejowicz.